

Praktický průvodce právem na vzdělání

Šárka Dušková

LIGA LIDSKÝCH PRÁV

Praktický průvodce právem na vzdělání

LIGA LIDSKÝCH PRÁV

Liga lidských práv

Autorkou textu je Šárka Dušková.

Vydala Liga lidských práv v roce 2016.

ISBN 978-80-87414-28-6

Foto na obálce: ISIFA a archiv Ligy.

Tento průvodce Ligy lidských práv vznikl v rámci projektu „Férová škola – stejná šance pro všechny děti“ podpořeného grantem Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci EHP fondů. www.fondnno.cz a www.eeagrants.cz

Obsah

ÚVOD	3
POUŽÍVANÉ ZKRATKY	5
I. ZÁKLADNÍ ZÁSADY VZDĚLÁVÁNÍ	6
II. ZÁKLADNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY VZDĚLÁVÁNÍ	8
III. JAK SE BRÁNIT PROTI PORUŠENÍ	11
IV. VZDĚLÁVÁNÍ V PRAXI – OTÁZKY A ODPOVĚDI	14
A. PŘIJÍMÁNÍ DO ŠKOLY	14
B. PROSTŘEDÍ ŠKOLY	30
C. JÍDELNA	41
D. ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ – DRUŽINA A KROUŽKY	45
E. AKCE MIMO BUDOVU ŠKOLY	48
F. RODIČE A ŠKOLA	51
G. ŠKOLSKÉ PORADENSKÉ ZAŘÍZENÍ	55
KLÍČOVÁ SLOVA – REJSTŘÍK	60

Úvod

Každé dítě má právo na vzdělání. Vzdělání, které by mělo odpovídat jeho potřebám, schopnostem, bylo dostupné, kvalitní a směřovalo k jeho plnému začlenění do společnosti. Vzdělání je veřejnou službou, ve které profesionálové věnují dětem své znalosti a dovednosti a tím i nejzákladnější stavební kámen pro jejich další život. Díky vzdělání může člověk aktivně a informovaně využívat svá další práva a být tak tvůrcem své budoucnosti. Rovný přístup ke vzdělání je tak zcela zásadní pro děti, které mají potřebu podpory ve vzdělávání, ať už z jakéhokoli důvodu. Mají právo na opatření, která vyrovnají bariéry, jimž musí v přístupu ke vzdělání čelit. V České republice se však stále občas potýkáme s neporozuměním tomuto právu.

Vyjasnění nedorozumění je prvním cílem tohoto průvodce. Dalším je poskytnout lidem (například rodičům), kteří jednají v zájmu vzdělání dítěte, podklad pro argumentaci a případnou obranu v situacích, kdy škola tato práva nerespektuje. I profesionálové, kteří vzdělání poskytují, totiž mohou mít v určité právní problematice mezery nebo jednoduše výhrady a jiný pohled na věc.

Vzdělání je ale právem a jeho poskytování se jím tak musí řídit. Využijme tedy právo jako nástroj prosazování předem vzniklé dohody – dohody o dodržování zákonů a základních práv dětí.

Tento průvodce je praktickou pomůckou, která může poskytnout užitečné informace a pomoci tak k samostatné orientaci v daném problému. Aby tento účel mohl naplnit, je rozdělen do čtyř částí – první vysvětlí základní zásady, které pomohou porozumět zákonům tak, aby byly v souladu s právy dítěte. Druhá část se věnuje základním právním předpisům, upravujícím vzdělávání, s popisem jejich stručného obsahu – tedy „co v nich hledat“. Třetí část podrobněji popisuje, jaké možnosti právo poskytuje k obraně proti porušování práva. Poslední část je poté samotný výklad nejčastějších situací, ve kterých se objevují problémy týkající se přístupu ke vzdělání. V této kapitole naleznete odpověď na konkrétně formulované otázky, ve kterých snad řada z Vás nalezne podobnost s vlastní situací. Odpo-

vědi nabízí doporučení dalšího právního postupu i výňatky relevantních předpisů, které se mohou hodit.

Vzhledem k tomu, že se v oblasti školství používá mnoho zkratk, zvolila jsem cestu jejich respektování – koneckonců, nejspíš se s nimi budete setkávat. V úvodu tohoto průvodce jsou zkratky vysvětleny. Na konci průvodce se nachází rejstřík, který má pomoci s hledáním odpovědi na konkrétní dotaz.

Doufám, že se tento průvodce stane pomocníkem v situacích, které nebývají snadné.

Šárka Dušková

Používané zkratky

IVP	Individuální vzdělávací plán
LMP	Lehké mentální postižení
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
PAS	Porucha autistického spektra
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
RVP	Rámcový vzdělávací program
SPC	Speciální pedagogické centrum
SVP	Speciální vzdělávací potřeby
ŠVP	Školní vzdělávací program
ŠPZ	Školské poradenské zařízení

I. Základní zásady vzdělávání

Jak by měla vypadat základní škola?

Základními zásadami myslíme určité minimální principy, které musí při poskytování vzdělávání platit a se kterými by měla souviset jakákoli činnost spojená s jeho poskytováním. Tyto zásady mohou mít také právní charakter, protože vzdělání je základním lidským právem. Podle naší ústavy jsou mezinárodní úmluvy, které Česká republika řádně přijala a ratifikovala, součástí našeho právního řádu. Základní pravidla, která z nich s ohledem na právo na vzdělání vyplývají, tak mají přednost před zákonem (pokud je s nimi v rozporu), případně je nutné to, co říká zákon, interpretovat v souladu s tím, co říkají mezinárodní úmluvy o lidských právech.¹ Podle těch má být vzdělávání dostupné (v místě bydliště), přístupné (například i pro děti s postižením), přijatelné (například pro děti, jejichž rodina má jiné náboženství nebo náboženství nemá) a kvalitní (zaměřené na individuální potřeby každého dítěte). Vzdělání také musí být poskytováno v této kvalitě všem dětem bez diskriminace a musí tedy být otevřené různým potřebám a pohledům na svět. Každé dítě je jedinečné a zaslouží si, abychom jeho jedinečnost vnímali a rozvíjeli v kolektivu stejně jedinečných dětí. Podle Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením mají děti navíc právo na inkluzivní vzdělávání a na tzv. přiměřené úpravy, které mu ve vzdělávání pomohou. To znamená, že skutečně každé dítě má právo na to, aby jej přijali v jeho místní (spádové) škole, a na to, aby mu během vzdělávání byla poskytována dostatečná podpora.

Vzdělávání není jen osvojování si znalostí a dovedností. Je také místem společenského setkávání dětí z různých socioekonomických i kulturních zázemí různých tradic a životních stylů. Místem, kde děti od nízkého věku mohou poznat barvitost

¹ Těmito jsou například Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Úmluva o právech dítěte, Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod nebo Úmluva o právech osob se zdravotním postižením.

a komplexnost společnosti a naučit se z ní těžit. Proto je důležitou součástí vzdělávání také výchova k hodnotám a určitému společenskému uvědomění. Školský zákon je proto výslovně založen na hodnotách vzájemné úcty, respektu, názorové snášenlivosti, solidarity a důstojnosti všech účastníků vzdělávání. Cílem vzdělávání je podle školského zákona také rozvoj osobnosti člověka, jeho sociálních dovedností, mravních a duchovních hodnot, poznání světových a evropských kulturních hodnot a tradic, zásad demokracie, základních lidských práv i významu sociální soudržnosti.

II. Základy právní úpravy vzdělávání

Kde hledat úpravu vzdělávání v právu?

> ŠKOLSKÝ ZÁKON

zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání

Školský zákon je základním předpisem upravujícím poskytování vzdělávání – od předškolního až po vyšší odborné. Zásady a základní úpravy, včetně práv a povinností dětí, žáků a studentů, i úpravy vzdělávání dětí se SVP tak platí pro všechny tyto typy vzdělávání, a to včetně souvisejících služeb (školní družina, jídelna nebo kroužky poskytované školou). Nalezneme zde například:

- Základní zásady (§ 2)
- Práva a povinnosti dětí, žáků a studentů (zákonných zástupců) (§ 21–22)
- Školní řád a zajišťování bezpečnosti (§ 29–30)
- Vzdělávání dětí se SVP (§ 16)
- Individuální vzdělávací plán (§ 18)
- Přednostní přijetí do spádové školy (§ 36 odst. 7)
- Povinnosti obce (§ 178)

> ZÁKON O PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍCÍCH

zákon č. 563/2004 Sb.

Zákon o pedagogických pracovnících upravuje především pozice jednotlivých pedagogických pracovníků a jejich kvalifikační předpoklady. Užitečnými mohou být například kvalifikační požadavky na asistenta pedagoga (§ 20 zákona).

> VYHLÁŠKA O VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SVP

vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných

Vyhláška o vzdělávání žáků se SVP dává jednotlivým paragrafům školského zákona (§ 16–18) konkrétní podobu. Zákon tak pouze specifikuje, což znamená, že nemůže stanovovat nové povinnosti nebo být se zákonem v rozporu. Užitečným by mohlo být například:

- Postup při zavádění individuálního vzdělávacího plánu (§ 6)
- Hlavní činnosti asistenta pedagoga (§ 7)

> SPRÁVNÍ ŘÁD A SOUDNÍ ŘÁD SPRÁVNÍ

zákon č. 500/2004 Sb. a zákon č. 150/2002 Sb.

Správní řád popisuje postup, kterým se správní orgán musí řídit při výkonu své činnosti. Jako takový správní orgán v mnoha případech jedná i ředitel školy a správní řád se na něj tedy vztahuje. Správní řád zakotvuje základní standardy činnosti správního orgánu (zásady dobré správy, náležitosti rozhodnutí), ale také možnost se proti postupu správního orgánu bránit. V případě, že s postupem proti správnímu rozhodnutí neuspějeme přímo před nadřízeným orgánem, je možné postupovat také soudní cestou, kterou upravuje soudní řád správní.

Užitečným by mohlo být:

- Zásady dobré správy (§ 2–8)
- Náležitosti správního rozhodnutí (§ 67–69)
- Lhůta k vydání rozhodnutí (§ 71)
- Odvolání proti správnímu rozhodnutí (§ 81 a dále)
- Stížnost na postup správního orgánu (§ 175)
- Žaloba proti rozhodnutí správního orgánu (§ 65 a dále soudního řádu správního)

> ANTIDISKRIMINAČNÍ ZÁKON

zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a právních prostředcích obrany proti diskriminaci

Antidiskriminační zákon je praktickým provedením jednoho ze základních principů demokratické společnosti, který je zakotven v úvodu Ústavy České republiky – zákazu diskriminace. Diskriminaci definuje jako takové jednání, kdy poskytovatel určité služby (i vzdělávání) jedná s osobou méně výhodně, než by jednal s jinou osobou ve stejné situaci, a to kvůli určitému znaku osoby. Tím může být národnost, etnicita, náboženství, víra, ale také zdravotní postižení. Kromě toho je diskriminací kvůli zdravotnímu postižení také odmítnutí přijmout tzv. přiměřená opatření, která pomohou osobě s postižením vyrovnat bariéry v přístupu ke službě. Takovým opatřením může být například bezbariérový přístup, učebnice v Braillově písmu, ale také asistent pedagoga. Škola je musí přijmout, pokud jsou přiměřená vzhledem k možnostem školy a potřebám osoby s postižením.

> MEZINÁRODNÍ ÚMLUVY O LIDSKÝCH PRÁVECH

Mnoho mezinárodních úmluv, které jsou součástí českého právního řádu, upravuje také právo na vzdělání. Protože se úmluvy zabývají vzděláním jako lidským právem, zakotvují určité standardy, jimiž se státy, které úmluvy přijaly, musí řídit. Užitečnými by mohly být konkrétně následující úmluvy:

- Úmluva o právech osob se zdravotním postižením (čl. 24), která zakotvuje právo dítěte na inkluzivní vzdělávání i na přiměřené úpravy (čl. 5).
- Úmluva o právech dítěte (čl. 28), která kromě povinnosti zajistit bezplatné vzdělávání také zakazuje trestání dítěte, které není slučitelné s jeho důstojností (tělesné tresty, ale také tresty, které mají za cíl dítě ponížit nebo trápit).

III. Jak se bránit proti porušení

Jak postupovat, když se domnívám, že škola nepostupuje podle práva?

> ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Česká školní inspekce kontroluje a hodnotí vzdělávací soustavu. Kromě ústředí, které je v Praze, má čtrnáct krajských inspektorátů. Její činnost se vztahuje nejen na školy, ale i školní jídelny, družiny, mateřské školy nebo dětské domovy a domovy mládeže. Inspekce sleduje zákonnost poskytování vzdělávání, ale také jeho kvalitu a soulad se zásadami vzdělávacího systému. To od inspektorů vyžaduje velké nároky na kvalitu jejich činnosti – inspektor by se z povahy věci neměl soustředit pouze na analýzu dokumentů a vyjádření školy. Kromě inspekční činnosti, která je dopředu naplánovaná, reaguje Česká školní inspekce také na stížnosti, které lze podávat kterémukoli inspektorátu elektronicky, telefonicky i ústně. To je možné využít například v případě, že nechcete, aby Vaši stížnost projednával konkrétní krajský inspektorát. V rámci šetření se inspekce soustředí na tvrzení uvedená ve stížnosti a hodnotí jejich oprávněnost. Výsledek šetření předá Česká školní inspekce zřizovateli, který by měl ve spolupráci se školou provést nápravu a inspekci o opatřeních přijatých k jejímu sjednání informovat.

> VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV

V oblasti školství může veřejný ochránce práv (ombudsman) řešit stížnosti na možnou diskriminaci ze strany školy nebo jiných osob. Ombudsman reaguje na podněty, které je možné podat elektronicky, písemně (poštou), nebo osobně na podatelně sídla veřejného ochránce v Brně na Obilním trhu. Sám poté zahájí vyšetřování možné diskriminace. Škola i ostatní orgány mají přitom povinnost s ním spolupracovat a poskytovat mu vyžádané informace. Ombudsman tak může prošetřit záležitost mnohem lépe než stěžovatel sám. O šetření vydá zprávu, ve které

navrhne opatření k nápravě v případě, že shledá porušení právních předpisů ze strany subjektu. K těmto opatřením se subjekt může do 30 dnů vyjádřit. Pokud tato opatření nepřijme, vyrozumí ombudsman také nadřízený subjekt a celou záležitost může také komunikovat veřejnosti. Tlak, který na subjekty porušující zákon vytváří, je tak spíše neformální, i přesto však může být efektivní. V neposlední řadě mohou informace ze šetření a stanovisko ochránce sloužit jako velmi dobrý podklad k podání žaloby na ochranu proti diskriminaci.

> SPRÁVNÍ ROZHODNUTÍ A ŘÍZENÍ O NĚM

V mnoha oblastech, které řeší i tento průvodce, jedná ředitel školy jako správní orgán, a na jeho jednání se tak vztahuje správní řád. To znamená, že jeho rozhodnutí musí být vydáno v zákonem stanovené lhůtě, musí mít náležitosti zákonem předpokládané, včetně jasného a logického odůvodnění, a lze se proti němu odvolat. Odvolání se podává do 15 dnů od oznámení rozhodnutí přímo řediteli školy. Ten má před postoupením věci nadřízenému správnímu orgánu (krajskému úřadu) možnost rozhodnutí zrušit, nebo změnit, a plně tak vyhovět odvolání sám. Pokud to neudělá, do 30 dnů musí odvolání postoupit krajskému úřadu. Ten musí rozhodnout bez zbytečného odkladu, nejpozději však do doby 30 dnů, ke které se dále připočítá dalších 30 dní, pokud je potřeba nařídit ústní jednání, případně provést místní šetření a další časově náročné úkony. Podání odvolání má tzv. odkladný účinek, pokud správní orgán nerozhodne jinak. To znamená, že rozhodnutí není možné do doby ukončení odvolacího řízení vykonat.

Pokud neuspějete ani u odvolacího orgánu, je možné dále pokračovat soudní cestou. Žaloba proti rozhodnutí správního orgánu se podává ke krajskému soudu (v jehož obvodu sídlí daný správní orgán) ve lhůtě dvou měsíců od doručení posledního rozhodnutí správního orgánu, tedy odvolacího rozhodnutí krajského úřadu. Je nutné potvrdit porušení práv žalobce a žádat můžete zrušení napadeného rozhodnutí.

> STÍŽNOST PODLE SPRÁVNÍHO ŘÁDU

Stížnost je obecným prostředkem obrany proti špatnému postupu školy nebo jiného orgánu a dá se použít všude tam, kde není jiná zákonná možnost obrany.

Stížnost můžete podat písemně i ústně (o ústní stížnosti sepíše daný orgán záznam) a podává se nejprve řediteli školy samotnému (respektive přímo orgánu samotnému, pokud se nejedná o školu). Ředitel školy musí stížnost sám prošetřit a ve lhůtě 60 dnů stížnost vyřídit. V případě shledání pochybení musí učinit opatření k nápravě. O vyřízení stížnosti přitom ředitel informuje stěžovatele a zároveň musí učinit záznam do spisu. Pokud se domníváte, že ředitel školy Vaši stížnost nevyřešil řádně, je možné požádat nadřízený orgán, aby způsob vyřízení stížnosti přešetřil. V případě podání stížnosti řediteli školy je tímto orgánem příslušný krajský úřad.

> NESPRÁVNÝ ÚŘEDNÍ POSTUP

Případy, kdy ředitel školy rozhoduje o právech a povinnostech žáka, a působí tak z pozice orgánu veřejné moci, se dají označit za úřední postup. Pokud orgán postupuje nezákonně, a způsobí tak žákovi škodu nebo nemajetkovou újmu v podobě psychických útrap, je možné žádat odškodnění od státu. Návrh se podává podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem k MŠMT. Za nesprávný úřední postup můžete požadovat náhradu skutečné škody nebo nemajetkové újmy, kterou jste nesprávným postupem utrpěli. Touto náhradou může být omluva ředitele i finanční zadostiučinění. Pokud ministerstvo samo odškodnění neposkytne ve lhůtě 6 měsíců, je nutné se okamžitě obrátit na soud. Místně příslušný je obecný soud ministerstva. V tomto případě tedy Obvodní soud pro Prahu 1.

> ŽALOBA NA OCHRANU PROTI DISKRIMINACI

Jedním ze základních principů antidiskriminačního práva je nutnost zajistit obětem diskriminace efektivní obranu. Před našimi soudy je tak možné se bránit proti diskriminaci tzv. antidiskriminační žalobou, která se podává k obecnému soudu žalovaného, který se diskriminace dopustil. Domáhat se můžete jak ukončení diskriminačního chování, tak přiměřeného zadostiučinění ve formě omluvy (soukromé nebo veřejné) i ve formě financí. Protože se jedná o občanskoprávní žalobu, je nutné hradit soudní poplatky, které jsou závislé na výši požadované sumy (2000 Kč nebo 5 % z částky). Musíte počítat i s tím, že soudní řízení může trvat delší dobu.

IV. Vzdělávání v praxi

– otázky a odpovědi

Jak reagovat na problémové situace?

A. Přijímání do školy

1. **Moje dcera má kombinované postižení, její potřeby tedy nejsou „typické“.** Když jsem přišla do místní školy, ředitel mi rovnou řekl, že pro dceru ve škole nemají volné místo. Domnívám se ale, že to bylo kvůli jejímu postižení. Mám se spokojit s takovou odpovědí? Jak se mohu bránit?
 - a. Obecně není z pohledu antidiskriminačního práva přijatelné, pokud pro dítě ve škole není místo pouze z toho důvodu, že je „odlišné“. Záleží tedy na tom, jestli volné místo není z toho důvodu, že škola nechce, případně se necítí na vzdělávání dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami, nebo jednoduše proto, že už nemá kapacitu. První varianta přípustná není – antidiskriminační zákon říká, že méně výhodné jednání v oblasti vzdělávání na základě (mimo jiného) zdravotního postižení nebo etnicity by bylo nerovným zacházením. Co však dělat, pokud škola skutečně nemá kapacitu? Pokud se jedná o školu spádovou, neměla by taková situace vůbec nastat. Dítě má právo na přednostní přijetí ve spádové škole a obec naopak zodpovědnost zajišťovat dostatečnou kapacitu škol v závislosti na demografickém vývoji a potřebách občanů. Pokud tyto povinnosti spojíme, k nepřijetí do spádové školy by vůbec nemělo dojít. Pokud však dojde, má dítě právo na to, aby obec zajistila jeho vzdělávání v jiné škole.
 - b. O tom, že nechce dítě do školy přijmout, musí ředitel vydat správní rozhodnutí.² Rozhodnutí musí být řádně odůvodněno a musí být v souladu

² Podle § 46 odst. 1 ve spojení s § 165 odst. 2 školského zákona.

se zákonem. Především se však proti takovému rozhodnutí lze odvolat k nadřízenému orgánu, v tomto případě ke krajskému úřadu. Trvejte si tedy na vydání tohoto rozhodnutí a odvolejte se proti němu. Pokud Vám za pravdu nedá ani krajský úřad, lze dále pokračovat správní žalobou ke krajskému soudu proti rozhodnutí ředitele školy i krajského úřadu.

Na vydání správního rozhodnutí si trvejte vždy. Pokud nemáte vůli nebo chuť se proti rozhodnutí bránit sami, můžete o pomoc požádat Českou školní inspekci nebo veřejného ochránce práv. Oba orgány mají pravomoc hodnotit zákonnost postupu ředitele školy i možnou diskriminaci a zároveň uložit řediteli nápravu (více viz kapitola III. tohoto manuálu). Možností je také podání žaloby na ochranu proti diskriminaci.

ŠKOLSKÝ ZÁKON

§ 36

(7) Ředitel spádové školy je povinnen přednostně přijmout žáky s místem trvalého pobytu v příslušném školském obvodu a žáky umístěné v tomto obvodu ve školském zařízení pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy nebo ve školském zařízení pro preventivně výchovnou péči, a to do výše povoleného počtu žáků uvedené ve školském rejstříku.

§ 178

(1) Obec je povinna zajistit podmínky pro plnění povinné školní docházky dětí s místem trvalého pobytu na jejím území a dětí umístěných na jejím území ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy, které se v souladu se zvláštním právním předpisem nevzdělávají ve školách zřízených při těchto školských zařízeních.

Obec

a) zřizuje a zrušuje základní školu, nebo

b) zajišťuje plnění povinné školní docházky v základní škole zřizované jinou obcí nebo svazkem obcí.

SPRÁVNÍ ŘÁD

Náležitosti rozhodnutí

§ 68

(1) Rozhodnutí obsahuje výrokovou část, odůvodnění a poučení účastníků.

(3) V odůvodnění se uvedou důvody výroku nebo výroků rozhodnutí, podklady pro jeho vydání, úvahy, kterými se správní orgán řídil při jejich hodnocení a při výkladu právních předpisů, a informace o tom, jak se správní orgán vypořádal s návrhy a námitkami účastníků a s jejich vyjádřením k podkladům rozhodnutí.

(4) Odůvodnění rozhodnutí není třeba, jestliže správní orgán prvního stupně všem účastníkům v plném rozsahu vyhoví.

(5) V poučení se uvede, zda je možné proti rozhodnutí podat odvolání, v jaké lhůtě je možno tak učinit, od kterého dne se tato lhůta počítá, který správní orgán o odvolání rozhoduje a u kterého správního orgánu se odvolání podává.

(6) Pokud odvolání nemá odkladný účinek, musí být tato skutečnost v poučení uvedena.

ANTIDISKRIMINAČNÍ ZÁKON

§ 2

(1) Pro účely tohoto zákona se právem na rovné zacházení rozumí právo nebýt diskriminován z důvodů, které stanoví tento zákon.

(2) Diskriminace je přímá a nepřímá. Za diskriminaci se považuje i obtěžování, sexuální obtěžování, pronásledování, pokyn k diskriminaci a navádění k diskriminaci.

(3) Přímou diskriminací se rozumí takové jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru.

2. Chci svou dceru, která má středně těžké mentální postižení, zapsat do běžné školy u nás v obci. Není pro mě reálné ji každý den vozit do města do speciální školy a navíc si myslím, že bude nejlépe prospívat mezi kamarády z obce. Škola ale dceru nechce přijmout a odkazuje nás na školu speciální. Jak se mám bránit? Nemá moje dcera právo na přijetí ve spádové škole? Může škola odůvodnit odmítnutí dítěte nedostatečným vybavením? A kdo má povinnost přístup ke vzdělání zajistit?

a. Spádová škola je ta škola, do jejíhož školského obvodu spadá bydliště Vašeho dítěte. Je to škola, ve které má dítě zajištěno přednostní přijetí a zároveň škola, kde obec má zajistit podmínky pro vzdělávání dětí pro spádové děti. Tato povinnost tedy leží jak na obci, tak na škole samotné, a to podle toho, zda škola skutečně kapacitu má, nebo nemá. Pokud škola skutečně kapacitu nemá, může se svolením obce kapacitu navýšit. Nedostatečné vybavení školy již není zákonným důvodem pro odmítnutí dítěte. Antidis-

kriminální zákon naopak zakotvuje povinnost školy přijmout tzv. přiměřená opatření k tomu, aby vyrovnala překážky, kterým dítě s postižením v přístupu ke vzdělávání čelí. To znamená, že škola má naopak povinnost adekvátní vybavení (mezi něž patří například i asistent pedagoga) zajistit, pokud nepředstavuje nepřiměřené zatížení. To, že zajištění určitého vybavení je pro školu nepřiměřeně zatěžující, musí přitom dokázat sama škola a posuzování je velmi individuální. Podle názoru veřejného ochránce práv nelze za nepřiměřené opatření v běžné situaci považovat asistenta pedagoga, kterého dítě skutečně potřebuje.

- b. Pokud škola má stále volné místo, vzdělání spádového dítěte musí zajistit. Proti nepřijetí je možné se bránit správní cestou (viz kapitola III.). Pokud volné místo nemá, obraťte se na obec. Ta by měla pomoci škole kapacitu navýšit, nebo zajistit vzdělávání dítěte jinde. Komunikace s obcí však bude probíhat spíše neformální cestou (formou žádosti nebo podnětu), a proto bude výhodnější, pokud se Vám na vyjednávání s obcí podaří domluvit společně se školou.

Využít lze také prostředky občanské participace – například účast na zastupitelstvu obce, žádosti školskému výboru, školskému odboru radnice nebo petice. Zda obec plní své zákonné povinnosti, má navíc možnost kontrolovat ministerstvo vnitra. Pokud se domníváte, že obec tuto povinnost neplní, můžete ministerstvu vnitra zaslat podnět na vykonání kontroly samostatné působnosti obce v oblasti vzdělávání.

Poslední možností je bránit se soudní cestou, kde se můžete domáhat toho, aby obec konala a kapacitu školy zajistila. Vzhledem k délce a náročnosti řízení to však není řešení, které by směřovalo k rychlé nápravě.

ŠKOLSKÝ ZÁKON

§ 23

(5) Zřizovatel školy může povolit výjimku z nejvyššího počtu dětí, žáků a studentů stanoveného prováděcím právním předpisem do počtu čtyř dětí, žáků a studentů za předpokladu, že toto zvýšení počtu není na újmu kvalitě vzdělávací činnosti školy a jsou splněny podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví.

ZÁKON O OBCÍCH

§ 129

(1) Nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak, kontrolují výkon samostatné působnosti svěřené orgánům obcí Ministerstvo vnitra a výkon přenesené působnosti svěřené orgánům obcí krajské úřady v přenesené působnosti.

(3) Kontrolou se pro účely tohoto zákona rozumí činnost orgánů veřejné správy uvedených v odstavci 1 a 2, při které se zjišťuje, zda orgány obcí, městských obvodů a městských částí územně členěných statutárních měst dodržují

a) při výkonu samostatné působnosti zákony a jiné právní předpisy, s výjimkou právních předpisů občanského, obchodního nebo pracovního práva,

b) při výkonu přenesené působnosti zákony, jiné právní předpisy a v jejich mezích též usnesení vlády, směrnice ústředních správních úřadů, jakož i opatření příslušných orgánů veřejné správy přijatá při kontrole výkonu přenesené působnosti.

ANTIDISKRIMINAČNÍ ZÁKON

§ 3

(2) Nepřímou diskriminací z důvodu zdravotního postižení se rozumí také odmítnutí nebo opomenutí přijmout přiměřená opatření, aby měla osoba se zdravotním postižením přístup k určitému zaměstnání, k výkonu pracovní činnosti nebo funkčnímu nebo jinému postupu v zaměstnání, aby mohla využít pracovního poradenství, nebo se zúčastnit jiného odborného vzdělávání, nebo aby mohla využít služeb určených veřejnosti, ledaže by takové opatření představovalo nepřiměřené zatížení.

(3) Při rozhodování o tom, zda konkrétní opatření představuje nepřiměřené zatížení, je třeba vzít v úvahu míru užitku, kterou má osoba se zdravotním postižením z realizace opatření, finanční únosnost opatření pro fyzickou nebo právnickou osobu, která je má realizovat, dostupnost finanční a jiné pomoci k realizaci opatření a způsobilost náhradních opatření uspokojit potřeby osoby se zdravotním postižením.

STANOVISKO VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV ZE DNE 21. 8. 2013, SP. ZN. 189/2012/DIS

Pokud stát i přes doporučení odborníků nezajistí prostřednictvím svých orgánů plnohodnotné podmínky pro vzdělávání dítěte s postižením v běžné základní škole, spočívající v přítomnosti asistenta pedagoga, dopouští se nepřímé diskriminace podle ustanovení § 3 odst. 2 antidiskriminačního zákona. V obecné rovině pak stát porušuje právo na rovný přístup dítěte s postižením ke vzdělání ve smyslu čl. 3 odst. 1 a čl. 33 Listiny základních práv a svobod, čl. 24 Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením a čl. 23 Úmluvy o právech dítěte.

3. Svého syna jsem zapsala do nedaleké inkluzivní školy. Jedním z důvodů mého rozhodnutí byl fakt, že se v této škole vzdělávají další žáci s postižením. Škola však fungovala pouze 5 let, poté bylo rozhodnuto o zřízení velké školy, která není inkluzi uzpůsobená. Já ani ostatní rodiče s tímto postupem nesouhlasíme. Jaké máme možnosti proti tomuto rozhodnutí bojovat?

- a. Protože v oblasti zajišťování vzdělávání občanů působí obec v tzv. samostatné působnosti, má určitou volnost v rozhodování, jakým způsobem vzdělávání ve své obci zajistí. Musí se samozřejmě řídit zákonem i mezinárodními úmluvami – ty ale zřízení velké školy nezakazují. Jinou otázkou je otevřenost a přístupnost dané školy. I velké školy mohou být inkluzivní, ačkoli je to určitě více práce.
- b. K danému problému můžete přistoupit dvěma způsoby. Prvním, ideálním způsobem, je jednání s obcí, aby školy neslučovala. Zde se nabízejí prostředky občanské participace, jako je petice, účast na zastupitelstvu obce, případně vyvolání místního referenda. Výsledek místního referenda, pokud splní zákonem předepsané požadavky (návrh na konání referenda podpoří dostatečná část občanů obce a dostatečná část se zúčastní samotného hlasování), je přitom pro obec závazný a lze jej dále právně vymáhat.

V případě, že tyto nástroje samotné nefungují nebo je nelze použít, se lze bránit přímo proti podmínkám ve škole. Žák má totiž právo na zajištění kvalitního a inkluzivního vzdělávání i na přiměřené úpravy. Pokud tyto parametry nová škola nenaplňuje, je možné postupovat proti řediteli školy (způsoby uvedenými v kapitole III.). Pokud i s využitím všech prostředků není ředitel školy schopen adekvátní podmínky zajistit, je možné postupovat také proti obci. Lze podat žalobu na ochranu proti diskriminaci, případně žalobu proti nezákonnému zásahu do práv ze strany správního orgánu.

§ 23 ŠKOLSKÉHO ZÁKONA

(5) Zřizovatel školy může povolit výjimku z nejvyššího počtu dětí, žáků a studentů stanoveného prováděcím právním předpisem do počtu 4

dětí, žáků a studentů za předpokladu, že toto zvýšení počtu není na újmu kvality vzdělávací činnosti školy a jsou splněny podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví.

ZÁKON O MÍSTNÍM REFERENDU

§ 48

(1) K platnosti rozhodnutí v místním referendu je třeba účasti alespoň 35 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob.

(2) Rozhodnutí v místním referendu je závazné, hlasovala-li pro ně nadpoloviční většina oprávněných osob, které se místního referenda zúčastnily, a alespoň 25 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob.

(3) Jde-li o místní referendum, v němž se rozhoduje o oddělení části obce nebo o sloučení obcí, anebo o připojení obce k jiné obci, je rozhodnutí přijato, jestliže pro ně hlasovala nadpoloviční většina oprávněných osob zapsaných v seznamu oprávněných osob:

a) v případě oddělení v té části obce, popřípadě částech obce, která se má oddělit,

b) v případě sloučení obcí nebo připojení obce v té obci, ve které byl návrh přípravného výboru podán.

§ 49

Rozhodnutí v místním referendu je pro zastupitelstvo obce, zastupitelstvo statutárního města a orgány obce a statutárního města závazné.

4. Může běžná základní škola odmítnout žáka, protože nevzdělává podle vzdělávacího programu, který byl žákovi doporučen, tedy vzdělávací program pro základní školu speciální?

- a. Takový důvod pro odmítnutí žáka zákon nepředpokládá, škola by tedy žáka odmítnout neměla. Rámcové vzdělávací programy jsou pomůckou a návodem škole k tomu, jak tvořit kvalitní školní vzdělávací programy podle požadavků MŠMT a v žádném případě by neměly být bariérou pro přístup ke vzdělávání v běžné škole. Jiný vzdělávací program nebo zajištění vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu navíc představují tzv. přiměřené úpravy nebo přiměřená opatření, na která má žák s postižením právo podle Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením i podle antidiskriminačního zákona. Žák s postižením se navíc bude pravděpodobně na žádost zákonného zástupce vzdělávat podle individuálního vzdělávacího plánu (IVP), který je upraven na míru dítěti s postižením a může vycházet i ze vzdělávacího programu běžné základní školy, pokud je dostatečně individualizovaný. Škola tedy může jít oběma cestami – vytvořením nového školního vzdělávacího plánu a rozšířením rejstříku i dostatečnou individualizací IVP podle vzdělávacího programu běžné základní školy.
- b. Doporučte škole spolupráci se školským poradenským zařízením. Je možné, že škola bude muset sestavit další školní vzdělávací plán podle rámcového vzdělávacího plánu pro speciální vzdělávání (a adekvátně si rozšířit rejstřík). Tato možnost bude, vzhledem k pravděpodobně dalším integrovaným dětem ve škole, nejspíš vhodnější. Pokud škola nebude souhlasit, trvejte si na vydání správného rozhodnutí o nepřijetí dítěte. Jak se proti tomuto rozhodnutí bránit, je popsáno v kapitole III.

ÚMLUVA O PRÁVECH OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

čl. 2

„Přiměřená úprava“ znamená nezbytné a odpovídající změny a úpravy, které nepředstavují nepřiměřené nebo nadměrné zatížení a které

jsou prováděny, pokud to konkrétní případ vyžaduje, s cílem zaručit osobám se zdravotním postižením uplatnění nebo užívání všech lidských práv a základních svobod na rovnoprávném základě s ostatními.

Čl. 5

2. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zakazují veškerou diskriminaci na základě zdravotního postižení a zaručují osobám se zdravotním postižením rovnoprávnou a účinnou právní ochranu před diskriminací z jakýchkoli důvodů.

3. S cílem podpořit rovnoprávnost a odstranit diskriminaci, státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, přijmou veškerá příslušná opatření pro zajištění poskytování přiměřené úpravy.

VYHLÁŠKA O VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ SE SVP

Individuální vzdělávací plán

§6

(1) Individuální vzdělávací plán se stanoví v případě potřeby především pro individuálně integrovaného žáka, žáka s hlubokým mentálním postižením, případně také pro žáka skupinově integrovaného nebo pro žáka speciální školy.

(2) Individuální vzdělávací plán vychází ze školního vzdělávacího programu příslušné školy, závěrů speciálně pedagogického vyšetření, popřípadě psychologického vyšetření školským poradenským zařízením, popřípadě doporučení registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost nebo odborného lékaře nebo dalšího odborníka, a vyjádření zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka. Je závazným dokumentem pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka.

5. Moji dceru odmítli přijmout ve spádové mateřské škole, protože podle jejího vedení nejsou schopni zajistit bezpečnost dítěte s postižením. Přijmou ji jen pod podmínkou, že zařídím po celou dobu osobního asistenta. Je v pořádku, že si mateřská škola klade takovou podmínku?

- a. Obavy školy, že situaci nezvládne, jsou pochopitelné. Za bezpečnost dítěte ostatně skutečně odpovídá ona. Takový postup však není přijatelný. Pomoc osobního asistenta je sociální službou, jejímž cílem je pomoci ulehčit pečovateli o dítě s postižením, a neměla by být využívána k účelům vzdělávání. Jedním z hlavních důvodů je, že by škola diskriminovala děti s postižením – ty by musely za přístup ke vzdělání platit fakticky mnohonásobně výše než děti ostatní. Ve stejném smyslu se k této problematice již opakovaně vyjádřila veřejná ochránkyně práv.
- b. Opatřením, které má zajistit přístupnost vzdělání pro děti s postižením, je zajištění asistenta pedagoga, kterého má i mateřská škola povinnost obstarat jako tzv. přiměřené opatření pro osobu s postižením v přístupu k veřejné službě. Podle vyhlášky o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami má asistent pedagoga vykonávat všechny činnosti, které dítě se speciálními vzdělávacími potřebami navíc potřebuje. Kromě dohledu nad dítětem a asistence při vzdělávací činnosti zahrnuje jeho činnost také pomoc se začleněním do kolektivu dalších dětí a nezbytnou obsluhu dítěte, včetně hygienických úkonů, případné pomoci s jídelm i běžných zdravotnických úkonů. Asistent pedagoga tedy musí ve škole zvládnout všechny činnosti, které by mohl zastat osobní asistent, a k přítomnosti osobního asistenta na škole tak až na výjimky není důvod.

Školy se často obávají, že na zaplacení asistenta pedagoga nemají peníze. Na dítě s postižením však mateřská škola dostává více peněz než na ostatní děti. K běžnému normativu dostává také příplatek, jehož výši předem určuje krajský úřad v závislosti na typu postižení dítěte. Spolu s žádostí o souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga do mateřské školy může škola navíc požádat krajský úřad o příplatek. Tato částka by dohromady na pokrytí mzdy asistenta pedagoga měla stačit. Pokud nestačí, má mateřská škola stále ještě povinnost požádat zřizovatele, aby zbývající potřebné protředky uhradil.

V žádném případě by náklady neměly zůstat jen na rodičích. Takový postup by byl skutečně v rozporu se zákonem.

- c. Zkuste škole vysvětlit situaci a doporučit jí postup zafinancování asistenta pedagoga. Obavy z nedostatku peněz bývají skutečně častým problémem. Můžete také pomoci škole s hledáním vhodné osoby na pozici asistenta pedagoga (kvalifikační požadavky nejsou příliš vysoké a dá se očekávat, že v budoucnu bude počet asistentů pedagoga jen narůstat). Vždy je vhodné se obrátit na místní pobočku úřadu práce, školský odbor městského nebo krajského úřadu, případně jiné školy v okolí. Vysvětlíte vedení, že požadavek osobního asistenta by byl skutečně diskriminační. Pokud škola ani s touto pomocí není ochotna asistenta pedagoga zajistit, můžete pokračovat klasickou správní cestou odvoláním proti nepřijetí dítěte do školy, případně u České školní inspekce nebo veřejného ochránce práv – tyto cesty jsou popsány v kapitole III.

ZÁKON O SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH

§ 39

Osobní asistence

Osobní asistence je terénní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Služba se poskytuje bez časového omezení, v přirozeném sociálním prostředí osob a při činnostech, které osoba potřebuje.

ŠKOLSKÝ ZÁKON

§ 16

Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami

(6) Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na vzdělávání, jehož obsah, formy a metody odpovídají jejich vzdělávacím potřebám a možnostem, na vytvoření nezbytných podmínek, které toto vzdělávání umožní, a na poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení. Pro žáky a studenty se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním se při přijímání ke vzdělávání a při jeho ukončování stanoví vhodné podmínky odpovídající jejich potřebám.

(9) Ředitel mateřské školy, základní školy, základní školy speciální, střední školy, konzervatoře a vyšší odborné školy může ve třídě nebo studijní skupině, ve které se vzdělává dítě, žák nebo student se speciálními vzdělávacími potřebami, **zřídit funkci asistenta pedagoga**. V případě dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním je nezbytné vyjádření školského poradenského zařízení.

(10) Ke zřízení jednotlivé třídy, oddělení nebo studijní skupiny s upravenými vzdělávacími programy v rámci školy podle odstavce 8 a ke zřízení funkce asistenta pedagoga podle odstavce 9 je v případě škol zřizovaných ministerstvem či registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy, nezbytný souhlas ministerstva, **v případě škol zřizovaných ostatními zřizovateli souhlas krajského úřadu**.

VYHLÁŠKA O VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ SE SVP

§7 Asistent pedagoga

(1) Hlavními činnostmi asistenta pedagoga jsou:

a) pomoc pedagogickým pracovníkům školy při výchovné a vzdělávací činnosti, pomoc při komunikaci se žáky a zákonnými zástupci žáků a komunitou, ze které žák pochází,

b) podpora žákům při přizpůsobení se školnímu prostředí,

c) pomoc žákům při výuce a při přípravě na výuku,

d) nezbytná pomoc žákům s těžkým zdravotním postižením při sebeobsluze a pohybu během vyučování a při akcích pořádaných školou mimo místo, kde škola v souladu se zápisem do školského rejstříku uskutečňuje vzdělávání.

(2) Žádost o souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga obsahuje název a sídlo právnické osoby, která vykonává činnost školy, počet žáků a tříd celkem, počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, dosažené vzdělání asistenta pedagoga, předpokládanou výši platu nebo mzdy, zdůvodnění potřeby zřízení funkce asistenta pedagoga, cíle, kterých chce ředitel školy zřízením této funkce ve škole dosáhnout.

6. Ředitelka mateřské školy po dlouhém vyjednávání souhlasila, že syna do školky přijme, ale vždy jen na dopoledne, delší dobu se dle jejích slov není škola o dítě s postižením schopna postarat. Jsem samoživitelka a znamenalo by to pro mě, že nemohu chodit do práce – najít zaměstnání na částečný úvazek je u nás v obci nemožné. Mohu se nějak bránit?

- a. Určitě ano. Vaše dítě má na předškolní vzdělávání stejné právo jako jiné děti. Omezování přístupu k předškolnímu vzdělávání pro dítě s postižením by mohlo být diskriminační a zcela jistě není žádoucí. Existují možnosti, jak by ředitelka mateřské školy mohla získat peníze na zajištění asistenta pedagoga pro Vaše dítě, které by jistě velmi pomohly. Prvním krokem je obrátit se s žádostí na krajský úřad a v případě, že to situaci nevyřeší, na zřizovatele.
- b. I pokud ředitelka mateřské školy odmítá přijmout dítě jen částečně, musí o tom vydat správní rozhodnutí, proti kterému se dá odvolat a argumentovat diskriminací Vašeho dítěte z důvodu postižení. Můžete se také vydat cestou stížnosti k České školní inspekci a veřejnému ochránci práv. Stížnost můžete podat také do rukou samotné ředitelky (všechny tyto možnosti jsou popsány v kapitole III.). Pokud tyto prostředky nebudou účinné, je možné situaci řešit soudně prostřednictvím žaloby proti diskriminaci. Je však nutné počítat s delším řízením, které Vám možná přímo nepomůže situaci vyřešit.

STANOVISKO VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV ZE DNE 17. 2. 2015, SP. ZN. 6928/2013/VOP

Pokud zákonný zástupce dítěte bezpodmínečně požaduje, aby dítě pobývalo v mateřské škole v rozsahu větším, než je doporučená časová dotace pro asistenta pedagoga, a ředitel s tímto požadavkem nesouhlasí, je povinen vydat zamítavé rozhodnutí, proti kterému se může zákonný zástupce dítěte odvolat.

Nahradí-li chybějícího asistenta pedagoga v ojedinělých případech ve výuce jiný pedagogický pracovník nad rámec své přímé pedagogické činnosti, jedná se zpravidla o přiměřené opatření ve smyslu § 3 odst. 2 antidiskriminačního zákona. Je na škole, aby prokázala, že náklady, které by jí přijetím tohoto opatření vznikly, představují nepřiměřené zatížení ve smyslu § 3 odst. 3 antidiskriminačního zákona.

B. Prostředí školy

1. Učitel při odchodu ze školy do knihovny zapomněl mé dítě v šatně, slyšela jsem už i o tom, že spolužák zůstal sám ve školní družině, zatímco vychovatelky s ostatními dětmi odešly na procházku. Při předávání dítěte do školy a družiny spoléhám na to, že je o ně dostatečně postaráno. Jak se zachovat v případě takových výrazných pochybení učitelů a vychovatelů?

a. V době, kdy je žák v péči školy nebo jiné související služby, nad ním škola má povinnost vykonávat tzv. náležitý dohled. Náležitým dohledem přitom zcela jistě není situace, kdy je žák ponechán sám v šatně nebo školní družině. Základní škola i související školské právnické osoby mají za bezpečnost dětí během vzdělávání a v přímé souvislosti s ním objektivní odpovědnost. To znamená, že tato odpovědnost nezáleží na tom, zda za újmu škola může, nebo nikoli. Odpovídá jak za úrazy, tak za případnou škodu na majetku způsobenou ve vyučování nebo v souvislosti s ním. Odpovídá však jako celek a odpovědnost konkrétního učitele již pak musí dovozovat sama v rámci pracovněprávních vztahů. Existují ale také situace, kdy dojde skutečně k ublížení na zdraví dítěte z nedbalosti pedagoga. V takovém případě může sám učitel nést přímo trestněprávní odpovědnost. Riziko tedy není malé.

b. V tomto konkrétním případě by první cestou měla být stížnost řediteli školy na pedagoga, který se pochybení dopustil. Můžete od ředitele školy také požadovat informace o tom, jak se stížností naložil, případně jaká opatření k prevenci dalších pochybení přijal. Pokud máte pocit, že se ředitel se stížností nevypořádal dostatečně, obraťte se se stejnou stížností na krajský úřad, který může přezkoumat také postup ředitele. Možností je zcela jistě také podat stížnost k České školní inspekci, která může pochybení nezávisle vyšetřit (viz kapitola III.).

2. Mé dceři byl vypracován individuální vzdělávací plán, ale bohužel až čtyři měsíce poté, co nastoupila do školy. Jeho nastavení navíc neodpovídá všem jejím potřebám a jeví se jako nedostatečné. Je možné ho změnit tak, aby mé dceři skutečně pomáhal?

a. Zcela jistě je – od toho je to individuální vzdělávací plán. Jeho cílem je být skutečně individuálně nastaven potřebám a vzdělávacím možnostem konkrétního žáka. V žádném případě by se tak nemělo stát, že žák individuální vzdělávací plán nezvládá, či dokonce při jeho nastavení propadá. Takový dokument pak není příliš individuální ani vzdělávací. Také proto by v procesu jeho vytváření měli být zahrnuti jak rodiče, tak specialisté ze školského poradenského zařízení. Navíc by podle vyhlášky také měl být jednou za půl roku revidován. Za vydání individuálního vzdělávacího plánu je přitom zodpovědný přímo ředitel školy a měl by tak učinit maximálně měsíc po nástupu žáka do školy (respektive po zjištění speciálních vzdělávacích potřeb). Je zřejmé, že mnoho škol si však na individuálním vzdělávacím plánu nedá příliš záležet a často je tak spíše formálním dokumentem, který vytvoří jen třídní učitel sám. Jako zákonný zástupce můžete požádat o revizi individuálního vzdělávacího plánu, případně o vydání nového. Pokud ředitel odmítne, musí o tom vydat správní rozhodnutí. Jak se proti tomuto rozhodnutí bránit, naleznete v kapitole III. V případě, že ředitel bude souhlasit, upozorněte jej na § 6 vyhlášky o vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Trvejte na tom, že do tvorby IVP musí být zahrnuto také ŠPZ a Vy a že musí skutečně odpovídat potřebám Vašeho dítěte. Pokud se ředitel školy při tvorbě a vydávání individuálního vzdělávacího plánu dopustí zjevných pochybení, například vydá IVP zjevně pozdě (tedy později než měsíc po nástupu žáka do školy nebo zjištění jeho SVP) nebo bez spolupráce se zmíněným ŠPZ či s Vámi, jedná se o nesprávný úřední postup. Proti tomu se můžete bránit pomocí stížnosti samotnému řediteli, která se v případě neuspokojivého vyřízení dále posílá na krajský úřad, který je nadřízeným orgánem ředitele. Za nesprávný úřední postup přitom můžete požadovat také odškodnění – návrh na odškodnění za nesprávný úřední postup se posílá MŠMT a žádat můžete náhradu nemajetkové újmy, kterou jste nesprávným postupem utrpěli. Touto náhradou může být omluva ředitele i finanční zadostiučinění. V každém případě se můžete obrátit i na Českou školní inspekci (viz kapitola III.).

VYHLÁŠKA O VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ SE SVP

Individuální vzdělávací plán

§ 6

(5) Individuální vzdělávací plán je vypracován zpravidla před nástupem žáka do školy, nejpozději však 1 měsíc po nástupu žáka do školy nebo po zjištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Individuální vzdělávací plán může být doplňován a upravován v průběhu celého školního roku podle potřeby.

ZÁKON O ODPOVĚDNOSTI STÁTU ZA ŠKODU ZPŮSOBENOU NESPRÁVNÝM ÚŘEDNÍM POSTUPEM

§ 13

(1) Stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Nestanoví-li zákon pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí žádnou lhůtu, považuje se za nesprávný úřední postup rovněž porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě.

(2) Právo na náhradu škody má ten, jemuž byla nesprávným úředním postupem způsobena škoda.

3. Moje dcera chodí do 4. třídy základní školy. Kvůli svému zdravotnímu postižení je odkázána na invalidní vozík. Ostatní děti ji šikanují, berou svačinu, čmárají do sešitů, vylévají pití a smějí se jí, že není dostatečně rychlá, aby tomu zabránila. Několikrát jsem s tím obeznámila školu, která však tvrdí, že se nic takového v průběhu přestávek neděje a že tomu nemohou zabránit, pokud nikoho nepřistihnou při činu. Dcera do školy chodí s odporem, každé ráno má slzy v očích. Jaký postup mohu uplatnit vůči škole, aby se situací více zabývala a co nejrychleji jednání spolužáků napravila?

- a. Škola má zákonem jasně stanovenou zodpovědnost za zajištění bezpečnosti dětí ve škole – a to včetně prevence a řešení takových jevů, jako je šikana. Pedagog je přece jen profesionál na práci s dětmi, kterým musí umět srozumitelně sdělit, proč je takové chování nepřípustné, a pracovat s negativními jevy v celém školním kolektivu, aniž by musel označit konkrétní viníky. Zcela jistě se nedá říci, že pokud pedagog nezastihne šikanu „v akci“, nemůže ji řešit. Naopak škola musí prokázat, že dělá vše, co je v jejích silách, aby šikaně zabránila a vyšetřila ji – jinak může být sama za útrapy Vaší dcery odpovědná. Pokud si škola jednoduše se situací neví rady a nemá vlastního psychologa nebo sociálního pedagoga, je vhodné se obrátit na odborníka ze školského poradenského zařízení, které by mohlo se situací pomoci. Vhodné by bylo, aby škola situaci řešila společně s ostatními rodiči i kolektivem třídy.
- b. Pokud škola odmítá učinit jakákoli opatření a staví se k situaci nedbale, nezbyvá Vám než si stěžovat. Učinit tak můžete prostřednictvím stížnosti do rukou ředitele i přímo k České školní inspekci (viz kapitola III.). Dbejte na dostatečný popis toho, že škola šikanu dostatečně neřeší. Škole nelze vyčítat, že k šikaně dochází, ale že nečiní dost pro nápravu. Je možné kontaktovat také orgán sociálně-právní ochrany dítěte (na Vašem obecním úřadě), který má nástroje k řešení problému, a rodiny těch dětí, které se šikany dopouštějí. Společně s nimi lze využít poradenskou pomoc.

ŠKOLSKÝ ZÁKON

Bezpečnost a ochrana zdraví ve školách a školských zařízeních

§ 29

(2) Školy a školská zařízení zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb a poskytují žákům a studentům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. Ministerstvo stanoví vyhláškou opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání ve školách a školských zařízeních a při činnostech s ním souvisejících.

ZÁKON O SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANĚ DĚTÍ

§ 11

Poradenská činnost

(1) Obecní úřad obce s rozšířenou působností

a) pomáhá rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a b) poskytuje nebo zprostředkovává rodičům poradenství při výchově a vzdělávání dítěte.

§ 12

(1) Obecní úřad obce s rozšířenou působností může uložit rodičům povinnost využít odbornou poradenskou pomoc.

Výchovná opatření

§ 13

(1) Vyžaduje-li to zájem na řádné výchově dítěte, může obecní úřad obce s rozšířenou působností

a) napomenout vhodným způsobem dítě, rodiče, jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte, popřípadě toho, kdo narušuje řádnou péči o dítě,

b) stanovit nad dítětem dohled a provádět jej za součinnosti školy, popřípadě dalších institucí a osob, které působí zejména v místě bydliště nebo pracoviště dítěte,

c) uložit dítěti, rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte omezení bránící působení škodlivých vlivů na výchovu dítěte, zejména zákaz určitých činností, návštěv určitých míst, akcí nebo zařízení nevhodných vzhledem k osobě dítěte a jeho vývoji, nebo

d) uložit dítěti, rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte povinnost využít odbornou poradenskou pomoc nebo uložit povinnost účastnit se prvního setkání se zapsaným mediátorem v rozsahu 3 hodin nebo terapie; ustanovení § 12 odst. 1 tím není dotčeno.

4. Speciální pedagogické centrum doporučilo dceři na celou dobu vzdělávání asistenta pedagoga. Krajský úřad škole asistenta schválil, ale financování poskytl jen na 0,2 úvazku. Jaké možnosti máme k řešení? Co mám dělat, když trvám na tom, že dcera potřebuje asistenta po celou dobu výuky, ale škola v tom případě požaduje, abychom zbytek úvazku asistenta hradili my, rodiče?

- a. Financování asistenta pedagoga probíhá několika způsoby a příspěvek poskytnutý ze strany krajského úřadu je pouze jedním ze zdrojů, které škola má k dispozici. Dalším zdrojem je příspěvek k normativu, který škola dostává na každé dítě s postižením. Jeho výše závisí na kraji, ve kterém žijete, ale krajský úřad by Vás o ní měl na Vaši žádost informovat. Pokud ani tyto dva zdroje na pokrytí mzdy asistenta pedagoga nestačí, je možné požádat obec jako zřizovatele školy o finanční pomoc.³

Není přijatelným řešením, abyste mzdu asistenta pedagoga hradili vy jako rodiče. Je zodpovědností školy zajistit vzdělávání dítěte s postižením, poskytnout mu k tomu dostatečnou podporu a zajistit bezpečnost jeho i ostatních dětí. Škola by jako poskytovatel veřejné služby měla udělat vše pro to, aby k tomu měla dostatečné prostředky. Pokud škola neuspěje ani u zřizovatele, může se odvolat proti rozhodnutí krajského úřadu o poskytnutí příspěvku na financování platu asistenta pedagoga – toto rozhodnutí je správním rozhodnutím.

- b. Pokud škola i přes všechny uvedené možnosti, jak získat dostačující finance na mzdu asistenta pedagoga, trvá na vaší finanční účasti, zbývá možnost stížnosti na ředitele školy. Učinit tak můžete buď cestou správní – tedy nejprve zaslat stížnost samotnému řediteli školy a v případě neuspokojivého vyřízení se obrátit na krajský úřad, nebo cestou kontrolní, tedy zaslat stížnost České školní inspekci. Ta se již v minulosti opakovaně vyjádřila, že hrazení části úvazku asistenta pedagoga rodiči není přijatelné, a uložila škole nápravu. Protože se přitom jedná o znevýhodnění dítěte s postižením oproti ostatním dětem, které za vzdělávání platit nemusí, mů-

³ Na základě § 160 odst. 6 školského zákona.

žeme hovořit i o diskriminaci, kvůli které se můžete s podnětem obrátit na veřejnou ochránkyni práv. V neposlední řadě existuje i možnost soudní. Žalobou proti diskriminaci se můžete domáhat určení, že takové jednání ředitele školy je protizákonné, ale také odškodnění za případnou škodu i nemajetkovou újmu. To znamená, že máte právo po škole chtít, aby vám navrátila všechny prostředky, které jste již za mzdu asistenta pedagoga zaplatili, i náhradu újmy způsobené samotnou diskriminací (viz kapitola III.).

INFORMACE MŠMT K ZAJIŠŤOVÁNÍ ASISTENTA PEDAGOGA DO TŘÍDY, V NÍŽ JE VZDĚLÁVÁN ŽÁK NEBO ŽÁCI SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

č. j. 25 099/2007-24-IPPP

Financování probíhá normativně, tj. na základě krajských normativů a v případě, kdy takto stanovené přímé výdaje nezabezpečují realizaci upravených vzdělávacích programů, dofinancuje krajský úřad tyto potřeby z vytvořené rezervy.

Normativní financování vzdělávacích potřeb žáků se zdravotním postižením pomocí krajských normativů probíhá pomocí: základní částky, která je závislá na tom, o jakého žáka se jedná (tj. jde-li o dítě v mateřské škole, základní škole, základní škole speciální, střední škole apod.) a příplatku, který je závislý na: druhu zdravotního postižení žáka (mentální, zrakové, sluchové, tělesné, apod.). Stanovení výše základní částky i příplatku je plně v kompetenci krajských úřadů, při jejím stanovení nejsou ničím omezeny.

STANOVISKO VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV ZE DNE 25. 09. 2014, SP. ZN. 216/2012/DIS

Jestliže z odborného hlediska má být u žáka se speciálními vzdělávacími potřebami zajištěn asistent pedagoga s dvojnásobnou týdenní hodinovou dotací, než o jaké krajský úřad rozhodl spolu s udělením souhlasu se zřízením funkce asistenta pedagoga na základě vlastních kritérií pro posuzování míry podpory, a zákonní zástupci dítěte zbývající část potřebné hodinové dotace hradí z vlastních zdrojů, jedná se o diskriminaci z důvodu zdravotního postižení v přístupu ke vzdělání a při jeho poskytování (§ 1 odst. 1 písm. i) ve spojení s ustanovením § 2 odst. 3 a § 3 odst. 2 antidiskriminačního zákona a dále § 2 odst. 1 písm. a) školského zákona). Jedná se rovněž o porušení práv žáka (§ 16 odst. 6 školského zákona a čl. 33 odst. 2 Listiny základních práv a svobod).

ANTIDISKRIMINAČNÍ ZÁKON

§ 10

(1) Dojde-li k porušení práv a povinností vyplývajících z práva na rovné zacházení nebo k diskriminaci, má ten, kdo byl tímto jednáním dotčen, právo se u soudu zejména domáhat, aby bylo upuštěno od diskriminace, aby byly odstraněny následky diskriminačního zásahu a aby mu bylo dáno přiměřené zadostiučinění.

(2) Pokud by se nejevilo postačujícím zjednání nápravy podle odstavce 1, zejména proto, že byla v důsledku diskriminace ve značné míře snížena dobrá pověst nebo důstojnost osoby nebo její vážnost ve společnosti, má též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích.

(3) Výši náhrady podle odstavce 2 určí soud s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo.

5. Můj syn má ve škole k dispozici asistenta pedagoga na celý úvazek, který hradí krajský úřad. Zjistila jsem však, že stejný asistent je ve třídě ještě k dalšímu dítěti – dívce s lehkým mentálním postižením (LMP). Ta má doporučení pedagogické asistence také na plný úvazek a stejný příspěvek z krajského úřadu. Ředitel tak jednu pozici pokrývá dvojím financováním. Je to v pořádku?

a. Obecně řečeno je odpovědností školy, aby zajistila dostatečnou podporu žákovi ve vzdělávání v souladu s jeho potřebami. Způsob, jakým to škola učiní, pak záleží do značné míry na ní. Asistent pedagoga je skutečně asistentem pedagoga, nikoli přímo asistentem dítěti. Jeho úkolem je tak působit také v celé třídě a s ostatními dětmi tak, aby ve výsledku pomohl začlenění dítěte se SVP. Pokud jeden asistent pedagoga zvládá tuto práci kvalitně, není důvod, proč by ji nemohl vykonávat jeden člověk. Záleží na vztahu a vzájemné domluvě ředitele školy s úřadem. Pokud krajský úřad finance poskytl řediteli školy i s vědomím, že práci bude vykonávat pouze jeden člověk, neměl by zde být problém.

6. Můj syn potřebuje během pobytu ve škole kromě pedagogické asistence také pomoc s jinými úkony – například hygienou, jídlem, nebo specifickými zdravotnickými úkony (odsávání teatrální kanyly). Měl by to dělat asistent? Může po mě škola chtít zajištění osobního asistenta vedle asistenta pedagoga na celou dobu pobytu ve škole?

a. Podle § 7 vyhlášky o vzdělávání dětí se SVP patří mezi hlavní činnosti asistenta pedagoga také pomoc s nezbytnou sebeobslouhou žáka se zdravotním postižením. Je to proto, že asistent pedagoga je prostředkem k překonání bariér v přístupu ke vzdělání, kterým dítě s postižením čelí. Část těchto dětí omezují i zdravotní bariéry, a proto je škola povinna poskytnout přiměřené opatření pro žáka s postižením i tohoto charakteru. Jedině tak bude zajištěn skutečně rovný přístup ke vzdělání i dětem s postižením. Obdobným případem se již zabýval i veřejný ochránce práv, jehož stanovisko je jasné – povinností asistenta pedagoga je i pomoc s hygienou, jídlem a nezbytnými zdravotními úkony, ke kterým by asistent pedagoga, pokud je to nutné, měl být také proškolen. Ke stejnému výkladu se příkládá i mnoho odborníků z oblasti inkluzivního vzdělávání. Opačný výklad by totiž vedl k situaci, kdy rodič dítěte s postižením musí fakticky platit za

povinné základní vzdělávání dítěte, což je porušením jednoho ze základních principů našeho školství. Dítě s postižením by tak bylo diskriminováno v přístupu ke vzdělání, což je protizákonné.

- b. Pokud se rozhodnete syna do školy dát i přes požadavek školy, bude nejlepší se obrátit na Českou školní inspekci nebo veřejného ochránce práv – oba subjekty již několikrát v minulosti konstatovaly, že tento požadavek školy je diskriminační a tedy nepřípustný. Pokud ani po řešení ze strany České školní inspekce nebo ombudsmana škola své požadavky nezmění, je další možností obrátit se na soud. Pomocí antidiskriminační žaloby můžete také získat odškodnění provedených plateb za osobní asistenci, případně náhradu nemajetkové újmy způsobené diskriminací. Pokud se naopak rozhodnete trvat na tom, že osobní asistenci hradit nebudete, a škola odmítne syna přijmout, můžete se proti správnému rozhodnutí o nepřijetí dítěte odvolat (viz kapitola III.).

STANOVISKO VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV ZE DNE 11. 2. 2015, SP. ZN. 105/2013/DIS

Zdravotnický úkon spočívající v odsávání dýchacích cest pomocí endotracheální kanyly je povinností asistenta pedagoga, který poskytuje žákům s těžkým zdravotním postižením nezbytnou pomoc při sebeobsluze dle § 7 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 73/2005 Sb.

C. Jídelna

1. Dcera má asistenta jen po dobu výuky, což znamená, že ji nemá kdo doprovázet na školní obědy, a tak ji před obědem musím vyzvedávat. Je nutné, aby dcera měla asistenta i přes oběd? Nemůže to škola zajistit jinak? Bojím se, že to nezvládnou. Na druhou stranu nechci, aby dcera byla takto vyloučená. Kdo za bezpečnost a zajištění dozoru v jídelně odpovídá?

a. Školní jídelna je veřejnou službou stejně tak jako škola. Jako samostatná právnická osoba má přitom povinnost zajistit bezpečnost a dozor v jídelně sama, stejně tak jako má povinnost zajistit přiměřené úpravy v přístupu k této službě pro dítě s postižením (například ve formě doprovodu, asistenta). Je zde tedy analogická situace k situaci popsané v otázce č. 6 v první části IV. kapitoly. Není možné, aby jídelna bez vysvětlení odmítla poskytnout stravování dítěti s postižením proto, že nemá doprovod. Ten by naopak měla zajistit sama. Na pomoci se může domluvit například s pedagogickými pracovníky školy nebo přímo na pomoci asistenta pedagoga. Jiná situace je přitom při přechodu do jídelny. Zde by stále měla bezpečnost a dozor zajišťovat škola. Obě by tedy měly udělat vše, co je v jejich silách, aby bezpečnost dostatečně zajistily. V žádném případě by neměly bez další snahy vyžadovat, abyste dceru vyzvedávala před obědem.

b. Pokuste se situaci vyřešit společným jednáním s ředitelem školy a vedoucím školní jídelny. Dohromady by měli najít takovou kombinaci opatření, která by zajistila možnost stravování Vaší dcery ve školní jídelně i bez toho, abyste ji vyzvedávala. Stačí, aby škola zajistila doprovod do jídelny a jídelna na tu krátkou dobu během stravování někoho k asistenci Vaší dceři. Domluva by měla být úspěšná (přece jen se skutečně jedná o povinnost obou subjektů), ale pokud ne, můžete se na ředitele školy i vedoucího školní jídelny obrátit se stížností, kterou lze dále poslat krajskému úřadu. Zároveň bude dobré obrátit se na veřejného ochránce práv i Českou školní inspekci – šetření sice mohou trvat déle, ale jejich výsledek může být efektivnější (viz kapitola III.).

ZÁKONÍK PRÁCE

§ 391

(2) Za škodu, která vznikla žákům základních škol a základních uměleckých škol při vyučování nebo v přímé souvislosti s ním, odpovídá právnická osoba vykonávající činnost dané školy; při výchově mimo vyučování ve školském zařízení nebo v přímé souvislosti s ní odpovídá za škodu právnická osoba vykonávající činnost daného školského zařízení.

METODICKÝ POKYN K ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ DĚTÍ, ŽÁKŮ A STUDENTŮ VE ŠKOLÁCH A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍCH ZŘIZOVANÝCH MINISTERSTVEM ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, Č. J. 37 014/2005

Čl. 10 Dozor nad žáky

(1) Školy jsou povinny vykonávat podle zvláštních předpisů nad nezletilými žáky náležitý dohled. Kromě bezpečnostních hledisek zajišťují pedagogičtí pracovníci při dohledu nad žáky také výchovné působení a to v zájmu předcházení škodám na zdraví, majetku a životním prostředí. O zajištění náležitého dozoru rozhoduje ředitel školy.

(2) Pedagogický pracovník koná dozor nad žáky ve škole před vyučováním, po vyučování, o přestávkách mezi dvěma vyučovacími hodinami, podle potřeby při přechodu žáků z jedné budovy školy do druhé budovy školy, do školní jídelny, školní družiny apod. Při zajišťování dozoru nad žáky se postupuje podle rozvrhu dozoru. Jestliže ředitel školy povolí žákům pobyt ve škole před vyučováním, mezi dopoledním a odpoledním vyučováním nebo po vyučování, zabezpečí jejich dozor. Dozor ve škole začíná nejméně 20 minut před začátkem do-

poledního a 15 minut před začátkem odpoledního vyučování a končí odchodem žáků ze školy po skončení vyučování.

(3) Zajištění dozoru nad žáky strážníky v zařízení školního stravování přísluší vždy té právnické osobě, která vykonává činnost zařízení školního stravování. Způsob, jakým tento dohled bude zajištěn, je na rozhodnutí ředitele zařízení školního stravování.

2. Obě mé děti vyžadují bezlepkovou stravu, ale školní jídelna omítá takové jídlo vařit. Co můžeme dělat? Je pro nás nereálné, abychom každý den vozili teplé jídlo dětem do školy, a nechceme, aby musely jíst jen studené svačiny.

- a. Příprava bezlepkové stravy je problémem ve spoustě jídelen. V některých jsou však schopni vyjít velmi ochotně vstříc. Celiakie je podle antidiskriminačního zákona jako dlouhodobá překážka zdravotního charakteru také zdravotním postižením. Proto osobě, vyžadující ze zdravotních důvodů tuto dietu, přísluší tzv. přiměřená opatření v přístupu ke školnímu stravování, které je veřejnou službou. Jídelna by měla tedy přijmout opatření, která pro ni nebudou nepřiměřenou zátěží. Opačný postup by byl diskriminační. Poté je již na individuálním posouzení každého případu, která opatření jsou pro jídelnu nepřiměřená. Jídelny, které nejsou schopny dietní stravu připravit, by měly například zajistit dodávku jídel z jiné školní jídelny.
- b. Je zřejmé, že nejlepší bude zkusit nejprve s ředitelem zařízení školního stravování vyjednávat, a to třeba za pomoci nezávislého mediátora. K řešení situace pomůže, pokud je ve Vašem okolí jídelna, která dietní stravu vaří. Zkuste například pracovníkům jídelny navrhnout, že pokud není v jejich silách nakupovat speciální suroviny a tvořit vlastní jídelníček, můžete pomoci upravit běžný jídelníček, a snížit tak náklady na přípravu dietní stravy. Můžete také nabídnout například nákup speciálních surovin. Pokud Vám jídelna nevyjde vstříc ani v takovém případě, doporučujeme si stěžovat cestou správního řádu – tedy nejprve do rukou ředitele/ky školní jídelny a dále případně krajskému úřadu. Můžete podat stížnost i České školní inspekci

nebo veřejnému ochránci práv, kteří situaci pomohou prošetřit a zhodnotit, zda se jídelna dopouští diskriminace Vašeho dítěte (viz kapitola III.).

STANOVISKO VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV ZE DNE 23. 9. 2011, SP. ZN. 180/2011/DIS/JKV

Poskytovatel služeb (školní jídelna) musí přijmout přiměřené opatření ve prospěch osob se zdravotním postižením. V případě, že není v možnostech jídelny připravovat několik druhů jídel, by se měla snažit vyjít žákům vstříc alternativním způsobem, například zajistit dodávku jídel ze školní jídelny, která dietní jídla připravuje, nebo umožnit ohřívání jídla připraveného doma.

D. Zájmové vzdělávání – družina a kroužky

1. Škola mi umožnila umístit syna po výuce do školní družiny, stanovila však podmínku financování asistenta do družiny. Mám jako rodič povinnost platit za služby asistenta v rámci pobytu mého dítěte v družině?

a. Družina je stejně jako základní škola službou určenou veřejnosti, a měla by tedy být zpřístupněna všem bez diskriminace. I zde se aplikuje právo dítěte s postižením na přiměřené úpravy v přístupu k veřejné službě, kterou může být zajištění služeb asistenta pedagoga do družiny nebo jiné úpravy zajišťující bezpečnost a jiné potřeby dítěte s postižením. Podmiňování pobytu v družině přítomností osobního asistenta je diskriminačním opatřením – znevýhodňuje totiž automaticky dítě s postižením oproti jiným dětem, které si žádnou další službu k tomu, aby mohly docházet do družiny, platit nemusí. Škola by měla hledat jiné cesty, jak potřeby dítěte zajistit bez přítomnosti osobního asistenta (může to být asistent pedagoga, ale také například zvýšení počtu vychovatelů/telek nebo různé formy práce s kolektivem). Podle veřejného ochránce práv je automatické vyžadování osobního asistenta do družiny diskriminační.

b. Nejvýhodnější je vždy začít jednáním s ředitelem školy. Pokud nastíníte možnosti zisku asistenta pedagoga i do družiny a možnosti jeho financování (viz například otázka č. 4 druhé části této kapitoly – Prostředí školy), věřím, že se Vám podaří najít společnou cestu, jak potřeby Vašeho dítěte zajistit. Pokud však při jednání neuspějete, závisí Váš další postup na tom, zda je pro Vás v krátké době nezbytné dítě do družiny umístit. Pokud ne, odmítněte zajištění osobního asistenta a nechte vedoucího družiny vydat správním rozhodnutí o odmítnutí dítěte. Proti tomuto rozhodnutí se braňte odvoláním, kde vysvětlíte, že takový požadavek i odmítnutí dítěte je diskriminační. Pokud naopak nutně potřebujete, aby dítě do družiny i přes požadavek na zajištění osobního asistenta chodit začalo, navrhujeme podat řediteli/ce i vedoucí/mu družiny stížnost argumentující diskriminací dítěte

s postižením. Vyřízení stížnosti nemusí být úspěšné, ale v návaznosti na ni je možné si stěžovat také u krajského úřadu, který může uložit nápravu situace. Kromě možnosti podat stížnost České školní inspekci a veřejnému ochránci práv se Vám tady navíc nabízí možnost podání antidiskriminační žaloby, v rámci které se můžete domáhat také uhrazení nákladů, které vznikly placením osobního asistenta do družiny (viz kapitola III.).

2. Škola má ve školním řádu pravidlo, že do družiny přijímá jen děti, které samy zvládají sebeobsahu. To můj syn však nejspíš nikdy úplně nezvládne. Je možné, aby škola takto přímo vyloučila děti s postižením z možnosti využívat družinu?

- a. To zcela určitě není, jednalo by se o přímou diskriminaci dítěte s postižením. Takový školní řád je tedy v rozporu se zákonem a musí být změněn. Dítě s postižením má právo se účastnit zájmového vzdělávání ve stejném rozsahu jako dítě bez postižení.
- b. Upozorněte na rozpor se zákonem ředitele/ku školy stížností, kterou dále směřujte na krajský úřad, pokud ředitel/ka stížnosti sama nevyhoví. Stěžovat si můžete i na České školní inspekci a u veřejného ochránce práv. V neposlední řadě je možné bránit se žalobou na ochranu proti diskriminaci (viz kapitola III.).

STANOVISKO VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV ZE DNE 3. 7. 2014, SP. ZN. 49/2013/DIS

Zákaz diskriminace v přístupu a poskytování vzdělání podle anti-diskriminačního zákona a školských předpisů se vztahuje i na školní družinu. Školní družina je integrální součástí základní školy, v níž se uskutečňuje zájmové vzdělávání (§ 111 odst. 1 školského zákona).

Škola se může dopustit diskriminace z důvodu zdravotního postižení, jestliže žákovi s poruchou autistického spektra nebo s poruchou cho-

vání, která je diagnostikována jako zdravotní postižení a vyžaduje asistentskou péči, neumožní účastnit se plnohodnotně a každodenně zájmového vzdělávání ve školní družině ve stejném rozsahu jako dětem bez postižení. Nepříznivé zacházení nelze ospravedlnit obavami ze zvládnutí výchovného a vzdělávacího procesu pramenícími jen z nepřítomnosti asistenta pedagoga ve školní družině.

3. Můj syn začal navštěvovat školní kroužek florbalu, který je při škole, ale po pár zápasech se proti jeho účasti postavili někteří rodiče ostatních dětí a chtějí, aby byl z kroužku vyloučen. Prý kvůli svému postižení kazí ostatním úspěch v zápasech. Může být můj syn z kroužku vyloučen?

- a. Váš syn nemůže být z kroužku vyloučen pro své postižení ani kvůli nátlaku ostatních rodičů. Jedná se o velmi citlivou situaci, protože je zřejmé, že Vašemu synovi nebude velmi příjemné kroužek v takovéto situaci navštěvovat. Mělo by však být jasné, že vyloučení dítěte s postižením ze školního kroužku kvůli nevoli ostatních rodičů by bylo diskriminační. Samostatnou formou diskriminace je navíc i tzv. obtěžování, které antidiskriminační zákon definuje jako nevyžádané jednání směřující k vytvoření nepřátelského, ponižujícího a pokořujícího prostředí mj. vůči osobě s postižením. Jedná se tedy jednoznačně o nepřijatelné chování.
- b. Právní prostředky zde pravděpodobně příliš nepomohou, protože ty lze uplatnit pouze proti vedení kroužků, pokud by na nátlak rodičů přistoupilo. Nejlepším řešením bude zkusit situaci vyřešit smírnou cestou pomocí mediace za účasti rodičů, kteří mají s účastí Vašeho syna problém. Zkušený mediátor snad bude schopen najít řešení, které uspokojí potřeby ostatních rodičů a dětí i Vašeho syna. V případě, že vedení kroužku přistoupí na nátlak rodičů, zkuste situaci řešit s Českou školní inspekcí a veřejným ochráncem práv (viz kapitola III.).

E. Akce mimo budovu školy

1. **Třídní učitelka mé dcery vždy vyžaduje, abych u akcí mimo školu, například návštěvy divadla, byla přítomna jako dceřin doprovod. Je to pro mě velmi náročné a zaměstnavateli se to nelíbí. Musím to skutečně dělat?**
 - a. Škola by od Vás doprovod vyžadovat neměla. Během poskytování vyučování a v souvislosti s ním (včetně akcí mimo budovu školy) odpovídá za zajištění bezpečnosti Vaší dcery a stejně tak za zajištění náležitého dohledu. Škola má navíc povinnost dítěti s postižením poskytnout tzv. přiměřené úpravy, kterými se míní například i zvýšená asistence při doprovodu žáka mimo školu. Opačná situace by se dala považovat za diskriminaci.
 - b. Je možné, že bude stačit vysvětlit škole, že se jedná o nesprávný postup, který Vás velmi zatěžuje a že je její odpovědností nalézt odpovídající cesty zajištění bezpečnosti. Pokud domluva se školou nebude efektivní, můžete využít všechny cesty formou stížností vyjmenované v kapitole III. – stížnost řediteli školy, České školní inspekci i veřejnému ochránci práv.

**METODICKÝ POKYN K ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI
A OCHRANY ZDRAVÍ DĚTÍ, ŽÁKŮ A STUDENTŮ VE
ŠKOLÁCH A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍCH ZŘIZOVANÝCH
MINISTERSTVEM ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY,
Č. J. 37 014/2005**

Čl. 10 Dozor nad žáky

1) Školy jsou povinny vykonávat podle zvláštních předpisů nad nezletilými žáky náležitý dohled. Kromě bezpečnostních hledisek zajišťují pedagogičtí pracovníci při dohledu nad žáky také výchovné působení, a to v zájmu předcházení škodám na zdraví, majetku a životním prostředí. O zajištění náležitého dozoru rozhoduje ředitel školy.

(6) Pedagogičtí pracovníci vykonávají podle pokynů ředitele dozor i mimo školu, např. při praktickém vyučování, při praktické přípravě, při kurzech, exkurzích a jiných činnostech vyplývajících ze školních vzdělávacích programů, při účasti na soutěžích, přehlídkách, popřípadě při jejich přípravě, a na jiných akcích organizovaných školou.

2. Třída, kterou můj syn navštěvuje, jela v minulém roce na školu v přírodě. Když se na začátku roku měli rodiče písemně vyjádřit, zda mají o školu v přírodě zájem, bylo mi sděleno, že bude lepší, když zájem mít nebudeme. Nabídla jsem samozřejmě, že bych spolu se synem jela i já, ale ani to učitelky nepřesvědčilo. Syn tak nemohl na školu v přírodě jet, což nesl velmi těžce. Postupovala škola správně? Co jsem mohla udělat jinak, aby syn příště mohl jet spolu s ostatními?

- a. Škola zcela jistě nepostupovala správně – její povinností je zajistit vzdělávání, bezpečnost i přiměřené úpravy dítěti jak během samotného vzdělávání ve škole, tak během dalších vzdělávacích aktivit mimo školu, tedy i na škole v přírodě. V tomto případě tedy škola postupovala diskriminačně. Nejmenší přiměřenou úpravou, kterou škola mohla poskytnout, bylo umožnit Vám na školu v přírodě se synem jet. Ideálním řešením by bylo, pokud by škola zajistila na školu v přírodě dostatek pedagogických pracovníků (např. asistenta pedagoga), aby Váš syn mohl na školu v přírodě jet bez Vašeho doprovodu, začleněn do kolektivu spolužáků.
- b. Přímá diskriminace je nepřípustná, a pokud škola nepřistupuje na jednání, určitě si stěžujte. Můžete tak učinit formou stížnosti do rukou ředitele školy, kterou dále prošetří krajský úřad, k České školní inspekci i veřejnému ochránci práv. Je možné, že řešení situace těmito prostředky však bude trvat déle, než aby Vám pomohlo syna skutečně na školu v přírodě vyslat. Můžete poté situaci řešit také soudní cestou prostřednictvím antidiskriminační žaloby – takto se budete moci domáhat i náhrady nemajetkové újmy způsobené diskriminací (viz kapitola III.).

STANOVISKO VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV ZE DNE 11. 2. 2015, SP. ZN. 105/2013/DIS

Zákaz diskriminace v přístupu a poskytování vzdělání podle anti-diskriminačního zákona a školských předpisů se vztahuje i na školu v přírodě. Škola má povinnost vytvořit podmínky, aby žák se zdravotním postižením mohl školu v přírodě absolvovat, pokud to pro ni neznamená nepřiměřené zatížení (§ 3 odst. 2 ve spojení s § 3 anti-diskriminačního zákona). Přiměřené opatření může spočívat např. v proškolení dalšího pedagogického pracovníka (vedle asistenta pedagoga), vyslaného na mimoškolní akci, k povinnostem, které během běžné výuky zajišťuje výhradně asistent pedagoga.

F. Rodiče a škola

1. Škola zpracovala individuální vzdělávací plán mého syna bez jakékoli konzultace se mnou, neměla jsem možnost do něj ani nahlédnout. Myslím, že škola dostatečně nezjišťovala potřeby a zkušenosti mého dítěte. Já ho přece znám nejlépe. Jak se proti tomu můžu bránit?

- a. Škola určitě nepostupovala správně. Vyhláška škoie ukládá při zpracovávání IVP spolupracovat se zákonnými zástupci žáka. Škola poté musí zákonného zástupce s IVP kvalitně seznámit, což zákonný zástupce stvrdí svým podpisem. IVP je navíc součástí školní dokumentace žáka, do které máte právo nahlédnout. Ze všech úhlů pohledu tedy škola pochybila.
- b. Žádejte revizi IVP a trvejte na své účasti – máte na to právo. Pokud ředitel školy, který je za vydání IVP odpovědný, stále odmítá, podejte do jeho rukou stížnost. V případě neuspojitivého vyřízení (které je očekávatelné) stížnost adresujte nadřízenému orgánu, kterým je krajský úřad. Stěžovat si můžete i České školní inspekci. Ta může řediteli uložit nápravu situace i v případě, že krajský úřad situaci nevyřeší.

ŠKOLSKÝ ZÁKON

Individuální vzdělávací plán

§ 18

Ředitel školy může s písemným doporučením školského poradenského zařízení povolit nezletilému žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s mimořádným nadáním na žádost jeho zákonného zástupce a zletilému žákovi nebo studentovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s mimořádným nadáním na jeho žádost vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu. Ve středním nebo vyšším odborném vzdělávání může ředitel školy povolit vzdělá-

vání podle individuálního vzdělávacího plánu i z jiných závažných důvodů.

VYHLÁŠKA O VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ SE SVP

Individuální vzdělávací plán

§ 6

(6) Za zpracování individuálního vzdělávacího plánu odpovídá ředitel školy. Individuální vzdělávací plán se vypracovává **ve spolupráci se školským poradenským zařízením a zákonným zástupcem žáka nebo zletilým žákem.**

(7) Ředitel školy seznámí s individuálním vzdělávacím plánem zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka, který tuto skutečnost potvrdí svým podpisem.

(8) Školské poradenské zařízení sleduje a dvakrát ročně vyhodnocuje dodržování postupů a opatření stanovených v individuálním vzdělávacím plánu a poskytuje žákovi, škole i zákonnému zástupci žáka poradenskou podporu. V případě nedodržování stanovených opatření informuje o této skutečnosti ředitele školy.

(9) Ustanovení odstavců 6 a 7 se vztahují na změny v individuálním vzdělávacím plánu obdobně.

2. Po nějaké době od integrace mého syna do běžné základní školy se začala komunikace se školou velmi komplikovat. Škola s námi chce komunikovat jen ústně, nesděluje nám dostatek informací, každou

naši komunikaci vnímá jako útočnou a kritizující. My však chceme jednoduše jen zajistit, aby naše dítě bylo vzděláváno v souladu se svými potřebami. Jak bych to měla řešit?

- a. Je zřejmé, že škola postupuje nesprávně. Jako zákonní zástupci máte právo na dostatečné informace ze strany školy o vzdělávání svých dětí, ale také na poskytování vzdělávání v souladu se zásadmi uvedenými ve školském zákoně – těmi jsou například vzájemná úcta, respekt, názorová snášenlivost, solidarita a důstojnost. Oprávněně očekáváte otevřenou, vstřícnou komunikaci a spolupráci. Pedagogové jsou profesionálové a jako takoví by měli vystupovat také v komunikaci s rodiči.
- b. Tato situace bude velmi stěžejně řešitelná právními prostředky. Doporučujeme ale trvat si skutečně na písemné nebo e-mailové komunikaci, která je stěžejní jak z praktického hlediska (je jasně dohledatelné, jaká domluva se školou proběhla, případně jaké informace jste obdrželi), tak z hlediska případné stížnosti. Je jistě možné jít touto cestou (do rukou ředitele nebo k České školní inspekci), ta však v případě, že nalezne pochybení školy, nezmění postoj jednotlivých pracovníků. Zkuste kvůli situaci zorganizovat jednání za pomoci nezávislého mediátora, který může pomoci nastavit pravidla komunikace se školou – tato varianta má největší šanci na úspěch.

3. Škola se sama rozhodla, že má dcera nebude chodit na hodiny angličtiny, ačkoli jsem s tím nesouhlasil, a dokonce to nemá ani v individuálním vzdělávacím plánu. Školské poradenské zařízení se o tom take nezmínilo. Myslím, že je to v rozporu s jejími potřebami a nesouhlasím s tím. Co mohu udělat?

- a. Takový postup je určitě špatný a porušuje právo Vaší dcery na vzdělání. Ředitel školy fakticky částečně vyloučil Vaši dceru ze vzdělávání bez zákonného podkladu. Protože toto opatření navíc není v individuálním vzdělávacím plánu, Vaše domněnka, že je to v rozporu s potřebami dcery, je nejspíš oprávněná. Jedná se o diskriminaci dítěte s postižením a nesprávný úřední postup ředitele – proti obojímu se můžete bránit právní cestou.
- b. Zkuste řediteli předestřít, z jakého důvodu jedná protizákonně. Je možné, že se rozhodne dobrovolně svůj postoj změnit. Pokud ne, můžete jít ces-

tou stížnosti na postup ředitele. Je pravděpodobné, že tento postup za chybný označí Česká školní inspekce i veřejný ochránce práv. Můžete také soudně žádat náhradu újmy, protože Vaše dcera byla fakticky vyčleněna z kolektivu spolužáků a přišla o nějakou dobu výuky angličtiny – a to jak odškodněním za nesprávný úřední postup, tak za způsobenou diskriminaci (viz kapitola III.).

4. Škola po mě chce, abych částečně platil asistenta pedagoga pro dceru, já se ale domnívám, že se jí od krajského úřadu dostává dostatečného financování. Mám právo znát tuto informaci?

- a. Škola má podle školského zákona povinnost poskytovat informace o průběhu vzdělávání žáka jeho zákonným zástupcům. Pro žáka, ke kterému byl zřízen asistent pedagoga, je přitom informace o financování asistenta pedagoga důležitou a ovlivňuje průběh jeho vzdělávání. Škola má navíc povinnost informovat i podle zákona o přístupu k informacím (zákon č. 106/1999 Sb.) – ani podle tohoto zákona neexistuje překážka, proč byste se o tomto rozhodnutí krajského úřadu neměl dozvědět.
- b. V případě, že Vám ředitel informaci nechce zpřístupnit ani po oficiální žádosti, podejte stížnost do jeho rukou, potažmo dále na krajský úřad nebo školní inspekci (viz kapitola III.).

G. Školské poradenské zařízení

1. **Se svou dcerou jsem absolvovala několik vyšetření v různých zařízeních – speciálních pedagogických centrech. Každé zařízení učinilo jiný závěr v posudku po vyšetření mé dcery. Který z posudků je platný? Musím škole poskytnout obě zprávy z vyšetření?**
 - a. Škole můžete poskytnout jakýkoli posudek, který je platný. To jsou přitom oba – vyhláška o poskytování poradenských služeb váže platnost doporučení pouze na vlastní omezení v něm určené. Navrhujeme tedy použít ten, který nejlépe odpovídá potřebám Vaší dcery a který je nejaktuálnější.

VYHLÁŠKA Č. 72/2005 SB. O POSKYTOVÁNÍ PORADENSKÝCH SLUŽEB VE ŠKOLÁCH A ŠKOLSKÝCH PORADENSKÝCH ZAŘÍZENÍCH

§ 1 Poskytování poradenských služeb

(5) Doporučení je platné po dobu určitou, odpovídající jeho účelu; v případě doporučení zařazení žáka do školy nebo vzdělávacího programu pro žáky se zdravotním postižením však nejvýše po dobu jednoho roku. Před skončením platnosti doporučení školské poradenské zařízení vyrozumí žáka nebo jeho zákonného zástupce o potřebě nové diagnostiky.

2. **Můj syn trpí autismem. Ve škole jsem z důvodu vypracování individuálního vzdělávacího plánu byla odkázána na vyšetření syna ve speciálním pedagogickém centru, které sídlí ve stejném městě jako škola. Centrum se ale specializuje na jiné poruchy než autismus. S jejich posudkem nesouhlasím a chtěla bych svého syna nechat vyšetřit v centru zaměřeném na autismus. Je to možné?**

- a. Určitě to možné je, stačí se nechat znovu vyšetřit v jiném centru. Škola nemá jiný přístup k výsledkům vyšetření než prostřednictvím zprávy, kterou jí předáte. Pokud předáte pouze doporučení z centra zaměřeného na autismus, bude pro školu relevantní to. Vyhláška upravující poskytování poradenských služeb výslovně stanoví, že máte právo kdykoli žádat poskytnutí poradenské služby znovu. Obecně je důležité, aby škola dostala doporučení, které je platné. Platnost přitom určuje samo doporučení v souladu s účelem, pro které je poskytované (viz předchozí otázka).

3. Má dcera chodí do 4. třídy běžné základní školy. Má speciální vzdělávací potřeby. Bez předešlého upozornění byla ve škole vyšetřena pracovníky speciálního pedagogického centra. K tomuto vyšetření jsem nedala souhlas a ani u něj nebyla přítomná. Je to v pořádku?

- a. Určitě to v pořádku není. Vyhláška o poskytování poradenských služeb velmi explicitně stanoví, že poskytování poradenských služeb je možné pouze na základě žádosti nebo souhlasu zákonného zástupce. Jedinou výjimkou je situace, kdy poskytování těchto služeb bylo uloženo jako výchovné opatření orgánem sociálně-právní ochrany dětí.
- b. Bude vhodné si na postup školy stěžovat, ať už prostřednictvím ředitele školy a krajského úřadu, nebo k České školní inspekci.

VYHLÁŠKA Č. 72/2005 SB. O POSKYTOVÁNÍ PORADENSKÝCH SLUŽEB VE ŠKOLÁCH A ŠKOLSKÝCH PORADENSKÝCH ZAŘÍZENÍCH

§ 1 Poskytování poradenských služeb

*(2) Školská poradenská zařízení a školy poskytují bezplatně standardní poradenské služby uvedené v přílohách č. 1 až 3 k této vyhlášce, a to na žádost žáků, jejich zákonných zástupců, škol nebo školských zařízení. **Podmínkou poskytnutí psychologické nebo speciálně pedagogické poradenské služby je předání informace podle od-***

stavce 3 a písemný souhlas žáka nebo jeho zákonného zástupce. Souhlasu není třeba v případech stanovených zvláštními právními předpisy.

(3) Žák, v případě žáka, který má zákonného zástupce, také jeho zákonný zástupce, musí být školou nebo školským poradenským zařízením předem srozumitelně a jednoznačně informován a) o všech podstatných náležitostech poskytované poradenské služby, zejména o povaze, rozsahu, trvání, cílech a postupech poskytované poradenské služby, b) o prospěchu, který je možné očekávat, a o všech předvídatelných důsledcích, které mohou vyplynout z poskytování poradenské služby, i možných následcích, pokud tato služba nebude poskytnuta, c) o právech a povinnostech spojených s poskytováním poradenských služeb včetně práva žádat kdykoli poskytnutí poradenské služby znovu.

4. Byli jsme se synem na vyšetření ve speciálním pedagogickém centru, ale na výsledky čekáme už měsíc. Mají centra nějakou lhůtu pro diagnostiku, zprávu? Jak dlouho mohou čekat?

- a. Zprávu i doporučení by podle vyhlášky mělo školské poradenské zařízení vydat do 30 dnů od ukončení vyšetření. Měsíc je tedy ještě běžná doba. V případě, že vydání zprávy bude trvat déle, můžete si stěžovat prostřednictvím ředitele/ky ŠPZ a ke krajskému úřadu (viz kapitola III.).

**VYHLÁŠKA Č. 72/2005 SB. O POSKYTOVÁNÍ
PORADENSKÝCH SLUŽEB VE ŠKOLÁCH A ŠKOLSKÝCH
PORADENSKÝCH ZAŘÍZENÍCH**

§ 1 Poskytování poradenských služeb

(5) Výsledkem psychologické nebo speciálněpedagogické diagnostiky

ky jsou zpráva z vyšetření a doporučení obsahující návrhy úprav ve vzdělávání žáka. Při vydání zprávy a doporučení je žák (v případě, že má zákonného zástupce, také zákonný zástupce) informován o obsahu doporučení způsobem srozumitelným pro nejširší možný okruh osob. Žák nebo jeho zákonný zástupce potvrzuje svým podpisem, že doporučení s ním bylo projednáno, že porozuměl jeho povaze a obsahu a případně že k němu uplatňuje výhrady spolu s jejich upřesněním.
Zpráva a doporučení se vydávají nejpozději do 30 dnů ode dne ukončení vyšetření.

5. Naše škola spolupracuje se speciálním pedagogickým centrem v jiném městě, ale spolupráce moc nefunguje. Podpora ze strany SPC je pouze formální, tzv. od stolu. Například plnění individuálního vzdělávacího plánu hodnotilo SPC bez přímého pozorování syna při vyučování a bez konzultace s námi rodiči. Hodnocení učitelky SPC jen pasivně převazalo „orazítkovalo“. Co můžeme dělat, když s takovým postupem nesouhlasíme? Je povinností SPC jezdit do školy, účastnit se náhledu přímé vyučovací činnosti, konzultovat s učitelem a následně nebo současně s rodiči?

a. Je obtížné hodnotit kvalitu činnosti ŠPZ, které jsou zpravidla přetížené. Jedná se o systémový problém nedostatečného metodického vedení i personálního obsazení ŠPZ, který je pravděpodobně za poněkud formalistickým přístupem ŠPZ, se kterým se můžete setkat. ŠPZ samozřejmě má povinnost poskytovat profesionální poradenskou pomoc i podporu škole, pod kterou si zcela jistě nepředstavíme pouhé přečtení a formální schválení i hodnocení IVP. Cílem poradenského zařízení je skutečně zajišťovat, že škola dostává dostatečnou podporu v práci se žákem se SVP. Výjimkou může být poskytování poradenských služeb žákům základních škol speciálních, kdy je kromě odůvodněných případů poskytována pouze diagnostika a kontrolní diagnostika – předpokládá se totiž, že pedagogové základní školy speciální jsou specialisté na oblast vzdělávání žáků s postižením.

- b. Pokud se domníváte, že ŠPZ neodvádí dobrou práci, je nejjednodušším řešením změnit poradenské zařízení, pokud takovou možnost máte. Můžete také podat stížnost České školní inspekci nebo přímo do rukou ředitele ŠPZ a ke krajskému úřadu (viz kapitola III.). Je však otázkou, zda i kladné vyřízení stížnosti přiměje nebo umožní ŠPZ poskytovat služby kvalitnější.

6. Nejsme spokojení s SPC, rádi bychom přešli do jiného, na které máme dobré reference, a které je v jiném kraji, než kde bydlíme. Toto SPC nás ale z důvodu bydliště odmítlo přijmout. Má na to právo?

- a. Legislativa nehovoří o tom, že by bylo možné odmítnout žadatele o vyšetření. Stanoví pouze ŠPZ tříměsíční lhůtu k zahájení poskytování poradenské služby. Nemělo by být důvodné odmítnout Vás pouze proto, že jste z jiného kraje. Podejte v každém případě písemnou žádost o vyšetření a v případě, že ŠPZ nezahájí poskytování poradenských služeb do tří měsíců, je možné podat stížnost. Stížnost podejte do rukou ředitele/ky ŠPZ a dále ke krajskému úřadu. Můžete si také stěžovat u České školní inspekce (viz kapitola III.).

Klíčová slova – rejstřík

asistent pedagoga / 10–12, 20, 22, 27–31, 38–43, 47–48, 51–52, 56

bezbariérovost / 12

bezpečnost / 10, 24, 27, 32, 35–36, 38, 43, 47, 50–51

diskriminace / 8, 11, 13–18, 19, 22–23, 25–28, 31, 39–40, 42, 45–46, 47–52, 55–56

družina / 10, 13, 32, 44, 47–49

financování / 15, 28, 38–39, 41, 47, 56

individuální vzdělávací plán / 10–11, 25, 33, 53–55, 57, 60

krajský úřad / 14, 17, 21, 27–28, 31–33, 35, 38, 40–41, 43, 45, 48, 51, 53, 56, 58–59, 61

kroužky / 10, 47, 49

obec / 16, 19–20, 23, 35, 37–38

odpovědnost / 15–16, 32–35, 37–38, 41, 50, 53

osobní asistent / 27–28, 41–42, 47–48

přiměřené úpravy/opatření / 8, 12, 20, 22–23, 25, 27, 31, 41, 43, 45, 47, 50–52

správní rozhodnutí / 11, 14, 16–18, 23, 25, 31, 33, 38, 42, 47

speciální pedagogické centrum / 7, 38, 60–61

stravování / 43, 45

šikana / 35

šolské poradenské zařízení / 7, 25, 33, 35, 55, 57, 59–61

ředitel školy / 11, 14–17, 23, 31–33, 35, 38–39, 41, 43, 47–48, 50–51, 53, 55–59

zápis do školy / 19, 23

1. Respektujeme se.
2. Odpouštíme si.
3. Udržíme pořádek.
4. Dodržujeme pravidla bezpečnosti.
5. Mluvíme slušně.
6. Vyjadřujeme své pocity.

**Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska
a Norska v rámci EHP fondů.**

www.fondnno.cz a www.eeagrants.cz

Program „Fond pro nestátní neziskové organizace“, jež je financován z EHP fondů 2009–2014, se zaměřuje na podporu nestátních neziskových organizací prosazujících veřejný zájem.

Hlavním cílem programu je posílení rozvoje občanské společnosti a zvýšení příspěvku k sociální spravedlnosti, demokracii a udržitelnému rozvoji. Program se konkrétně zaměřuje na podporu demokracie, lidských práv a genderové rovnosti a na posilování kapacit nestátních neziskových organizací stejně jako na specifické potřeby minoritních skupin, včetně Romů.